

Elżbieta Stachurska

Konkurs na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego - 1991 r.

Ochrona Zabytków 46/1 (180), 103-104

1993

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KONKURS NA NAJLEPSZEGO UŻYTKOWNIKA OBIEKTU ZABYTKOWEGO — 1991 r.

Zadaniem konkursu jest popularyzacja obiektów zabytkowych oraz rozwijanie mecenatu instytucji oraz osób fizycznych nad dobrami kultury.

Zasadniczym celem konkursu jest uhonorowanie i wyróżnienie wzorowych gospodarzy i użytkowników. Ma to jednocześnie stanowić zachętę do podejmowania opieki nad zabytkami przez inne jednostki państwowe, społeczne oraz osoby fizyczne.

Zasady typowania kandydatów:

Uczestników konkursu — gospodarzy obiektów zabytkowych — zgłaszają Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków na następujących zasadach:

- użytkownik spoza resortu kultury,
- obiekt, który nie brał udziału w poprzednich konkursach,
- prace przy obiekcie wykonane lub zakończone w okresie ostatnich pięciu lat,
- prace przynajmniej częściowo wykonane ze środków użytkownika,
- wysoka jakość prac,
- funkcja obiektu zgodna z wytycznymi konserwatorskimi,
- właściwe zagospodarowanie i utrzymanie obiektu,
- właściwe utrzymanie i estetyczne wyposażenie obiektu.

Zasady oceny:

Zgłoszone obiekty są poddawane komisyjnym lustracjom. Przy ocenie jury bierze pod uwagę grupy zagadnień obejmujących szereg elementów:

- 1) stopień trudności przeprowadzonych prac ze względu na stan obiektu przed przejęciem, zaangażowanie własnych środków finansowych i sił wykonawczych użytkownika,
- 2) estetyka i utrzymanie obiektu, jakość prac remontowych, wyposażenie wewnątrz, stan wyposażenia, utrzymanie otoczenia,
- 3) zaangażowanie społeczne w dziedzinie ochrony zabytków, inicjatywa i udział użytkownika w pracach remontowych i utrzymaniem własnego obiektu, opieka nad innymi zabytkami w okolicy, oddziaływanie na środowisko przez właściwe wykorzystanie i wzorowe utrzymanie obiektu.

Laureaci konkursu otrzymują nagrody rzeczowe, zakupione w salonach „Desy” lub w antykwiariatach — są one wybierane komisyjnie, pod kątem przydatności dla nagrodzonego obiektu.

Konkurs „na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego” trwa nieprzerwanie od 1975 r. Obecny jest 15 z kolei. Do obecnego konkursu Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków zgłoszili 24 obiekty. Po wstępnej selekcji do udziału w konkursie zakwalifikowano 12 obiektów. Z tej liczby 10 użytkowników uzyskało nagrody i wyróżnienia.

W związku z tym przyznano: 1 nagrodę specjalną, 3 nagrody I stopnia, 3 nagrody II stopnia, 2 nagrody III stopnia oraz 1

wyróżnienie z następujących województw: poznańskie, lubelskie, gorzowskie, konińskie i kaliskie.

Nagroda specjalna

Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach, woj. lubelskie — za uratowanie XVII — wiecznego zespołu — osady pałacowej w Puławach.

Wykonano remont kapitalny 12 obiektów architektury wchodzących w skład zespołu. Są to: pałac Czartoryskich, Dom Gotycki, Świątynia Sybilli, dwie kordegardy pałacowe, Łuk Rzymski, Altana Chińska, budynek d. gazowni, ogrodzenie dziedzińca głównego pałacu wraz z bramami, fosą, mostem w parku, mur oporowo-ogrodzeniowy zespołu. Ponadto zakonserwowano 47 elementów i detali architektoniczno-rzeźbiarskich, 14 rzeźb pełnych, jak putta, posągi alegoryczne. Wykonano również konserwację 6 zabytków rzemiosła artystycznego.

W trakcie prac poszerzono wiedzę o zespole oraz dokonano odkryć nie znanych dotychczas polichromii i innych elementów wystroju zabytkowego obiektów.

Dyrekcja Instytutu i jego służby inwestycyjne ściśle współpracowały ze służbą konserwatorską i respektowały wszystkie zalecenia i wytyczne konserwatorskie. Dbano o dobór jak najlepszych specjalistów z różnych dziedzin konserwatorstwa, zatrudnianych przy tak szeroko zakrojonym zakresie prac. Wykonanie takiego ogromu prac i uratowanie tak wielu zabytków jest zasługą byłego Dyrektora Instytutu — Pana prof. dr hab. Stanisława Nawrockiego (otrzymał również zaproszenie na spotkanie laureatów).

Niezależnie od prac przy obiektach architektury, równoległe do nich prowadzono renowację parku. Wykonano konserwację kilkuset starych drzew, wybudowano nowe nawierzchnie dróg i ścieżek oraz przeprowadzono remonty murów ogrodzeniowo-oporowych, suchych fos, mostków itp.

Dzięki Instytutowi Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa i zaangażowaniu jego Dyrekcji oraz pracowników służby inwestycyjnej — całość zespołu pałacowo-ogrodowego w Puławach przedstawia dziś bardzo dobrze utrzymany pomnik kultury polskiej związany z jej najlepszymi tradycjami.

Nagrody I stopnia

1) Gospodarstwo Rolne Skarbu Państwa w Gałowie, woj. poznańskie — za uratowanie i wzorowe wykonanie remontu XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowego oraz zespołu folwarcznego w Kobylnikach, gm. Szamotuły — z przeznaczeniem na cele hotelowo-turystyczne. Zespół w momencie przejęcia był zaniedbany, niszczący i wymagał pilnego przeprowadzenia remontu kapitalnego.

Prace remontowo-konserwatorskie wykonała brygada remontowa Gospodarstwa w oparciu o wytyczne i zalecenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Roboty te zostały oce-

nione wysoko. Uszanowano nie tylko substancję architektoniczną zespołu, ale zadbano także o zachowanie wielu elementów i detali, jak np. zabytkowa stolarka okienna i drzwiowa.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że d. Kombinat PGR w Gałowie uzyskał już nagrodę I stopnia w naszym konkursie w 1986 r. — za uratowanie zespołu dworsko-parkowego w Gałowie.

2) Wielkopolski Bank Kredytowy S.A. w Poznaniu — za uratowanie XIX-wiecznego zespołu pałacowo-parkowego w Zakrzewie, gm. Kłecko — z przeznaczeniem na Centrum Szkolenia Pracowników.

Poddany całościowemu remontowi kapitalnemu pałac oraz wzorowo wykonana renowacja założenia parkowego — są ważnym przykładem mecenatu przywracającego zespołowi jego dawne walory zabytkowe w nowych funkcjach użytkowych z uwzględnieniem wysokich wymagań konserwatorskich.

Na uwagę zasługuje tu również estetyka i elegancja nowoczesnego, lekko stylizującego wyposażenia wnętrza pałacowych.

3) Urząd Stanu Cywilnego w Lublinie — za wzorowo przeprowadzony remont kapitalny i adaptację dla potrzeb Urzędu — dawnego ratusza w Lublinie zwanego też Trybunałem Koronnym, pochodzącego z przełomu XVII i XVIII w.

Remont kapitalny poprzedzono badaniami archeologicznymi, historycznymi i architektonicznymi. Podczas prac odtworzono układ przestrzenny i wystrój wnętrz. Przeprowadzono pełną konserwację polichromii I i II piętra. Wnętrza uzupełniono stylowymi elementami oświetlenia oraz meblami w stylu stanisławowskim oraz obrazami, przez co obiekt odzyskał swoją dawną świetność.

W przyziemiu urządzono Muzeum Historii Trybunału, wyższe kondygnacje służą reprezentacyjnym funkcjom Pałacu Ślubów, a czasowo wykorzystywane są przez władze miasta na cele kultury (koncerty kameralne, spotkania teatralne, sesje naukowe).

Nagrody II stopnia

1) Parafia rzymskokatolicka kościoła pw. Św. Mateusza w Lubstówku, gm. Sompolno, woj. konińskie — za uratowanie i wzorowo przeprowadzone prace remontowo-konserwatorskie XVII-wiecznego, drewnianego kościoła w Lubstówku. Wykonano pełną konserwację architektoniczną obiektu oraz wyposażenia ruchomego wnętrza, wyremontowano ogrodzenie i uporządkowano teren wokół kościoła.

Wszystkie prace wykonano przy ścisłej współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Obiekt odzyskał swoje wcześniejsze walory architektoniczne i jest wzorowo utrzymany.

2) Parafia rzymskokatolicka kościoła pw. Św. Bartłomieja w Koninie — za wzorowe wykonanie restauracji gotyckiego kościoła farnego. Został on poddany kompleksowym pracom remontowo-konserwatorskim, które zakończono w 1991 r. Zakres prac obejmował architekturę kościoła, łącznie z wylicowaniem cegłą gotycką ubytków, remontem więźby, dachu oraz odtworzeniem gzymsów. Prace we wnętrzu to m.in. konserwacja ołtarzy, epitafiów i polichromii w prezbiterium i nawach.

Prace wykonano w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, starannie i z wielką dbałością o przywrócenie dawnego wyglądu tej najstarszej świątyni w mieście.

3) Kombinat PGR Kołaczkowo, woj. konińskie — za uratowanie XVIII-wiecznego zespołu dworsko-parkowego w m. Osowiec, gm. Orchowo — z przeznaczeniem na cele hotelowe oraz biura Zakładu Rolnego.

Obiekt w momencie przejęcia był kompletnie zdewastowany i dodatkowo zeszpecony dobudówkami w XIX i XX w. Podejmując prace zdecydowano przywrócić obiektowi jego dawny XVIII-wieczny charakter dworu barokowego z alkierzami, krytego gontem. Prace remontowe i adaptacyjne dworu wraz z budynkami gospodarczymi folwarku oraz renowacją parku — wykonała brygada remontowa Kombinatu w oparciu o wytyczne i zalecenia konserwatorskie. Staraniem Kombinatu PGR w Kołaczkwie wyremontowano również mauzoleum b. właścicieli, zmieniając je w kaplicę, w której odbywają się nabożeństwa ogólnodostępne.

Ponadto należy przypomnieć, że Kombinat PGR przed kilku laty uzyskał już nagrodę I stopnia za uratowanie zespołu pałacowo-parkowego w Kołaczkwie.

Nagrody III stopnia

Urząd Miasta i Gminy w Reczu, woj. gorzowskie — za uratowanie 2 obiektów zabytkowych w zespole staromiejskim w Reczu.

1) Organistówka — pochodząca z przełomu XVIII i XIX w., została przeznaczona na Bibliotekę Publiczną Miasta i Gminy. Jest to jeden z nielicznych, zachowanych przykładów XIX-wiecznej zabudowy miejskiej Recza.

2) Dom mieszkalny z XVIII w. — zaadaptowano na cele mieszkalne oraz pracownię. Kamieniczka o interesującej i skromnej fasadzie, usytuowana szczytem do rynku, o szachulcowej konstrukcji i ceramicznym dachu naczółkowym — stanowi relikw historycznej zabudowy pierzei rynku w Reczu. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że tego typu XIX-wieczne budynki zachowały się jedynie w nielicznych przykładach na terenie Polski. Niepozorne, skromne domki były najchętniej burzone, a na ich miejscu powstawała typowa współczesna zabudowa. Dlatego też należy podkreślić wyjątkową zasługę Władz Miasta w ratowaniu przykładów dawnej zabudowy Recza.

Wyróżnienie

Państwo Maria i Jerzy Gniazdowscy — za uratowanie i adaptację na cele mieszkalne XIX-wiecznego dworu w Lutogniewie, gm. Krotoszyn, woj. kaliskie.

Staraniem właścicieli wykonano pełny zakres prac remontowo-konserwatorskich dworu oraz innych obiektów w zespole, takich jak owczarnia, drewniak i czworak.

Prace prowadzone z wielką starannością, pod nadzorem służb konserwatorskich pozwoliły na zachowanie jeszcze jednego obiektu zabytkowego, będącego cennym przykładem dawnej prowincjonalnej siedziby ziemiańskiej.

Opracowała: Elżbieta Stachurska